Економічні науки

УДК 657

Кармазін Костянтин Сергійович

студент

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Кармазин Константин Сергеевич

студент

Киевського национального университета имени Тараса Шевченко

Karmazin Kostiyantyn

Student of the

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ, НАДХОДЖЕННЯ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ІНОЗЕМНИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Анотація. *Досліджено нормативно-законодавча база щодо міжнародних інвестицій в національних підприємствах. Розглянуто проблемні аспекти щодо операцій з надходження та оподаткування іноземних фінансових інвестицій.*

Ключові слова: *міжнародні інвестиції, іноземні фінансові інвестиції, метод участі в капіталі, курсова різниця, валюта.*

Аннотация. *Исследована нормативно-законодательная база относительно международных инвестиций в национальных предприятиях. Рассмотрены проблемные аспекты относительно операций по поступлению и налогообложения иностранных финансовых инвестиций.*

Ключевые слова: *международные инвестиции, иностранные финансовые инвестиции, метод долевого участия, курсовая разница, валюта.*

Summary. *Investigated the regulatory legal framework for international investment in domestic enterprises. Considered problematic aspects of transactions with tax revenues and foreign financial investment.*

Key words: *international investments, foreign financial investments, method of participation in capital, exchange rate difference, currency.*

Постановка проблеми. Міжнародні інвестиції є невід'ємною складової господарської діяльності сучасних українських підприємств. При надходженні фінансових інвестицій виникає проблеми в оцінці таких активів через недосконале та громіздке законодавство. Саме тому є актуальним вдосконалення оцінки за участі в капіталі що призведе до поліпшення обліку, контролю та управління ними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми класифікації нематеріальних активів розглядали такі вітчизняні вчені як В. Д. Базилевич, М. Р. Лучко, Н. Г. Мельник, С. В. Сисюк, Ю. А. Кузьмінський, В. П. Пантелеев, І. В. Жолнер та ін. Також, багато іноземних дослідників та вчених присвятили свої праці цим питанням, зокрема М. Зорнарахам, В. Бат, Т. Газіні, Е. Брабандере та інші.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз надходжень міжнародних інвестицій, порядок їх обліку та порядок вибуття таких активів, розкриття підходів до класифікації згідно нормативно-правових актів та згідно поглядів вчених-економістів.

Виклад основного матеріалу. З розвитком глобалізації та вихід України на міжнародні ринки іноземні інвестиції в національну промисловість та сферу послуг відіграють важливу роль і є однією з рушійних сил розвитку національної економіки. Найсуттєвішими об'єктивними чинниками розвитку міжнародних інвестицій є:

- поглиблення міжнародного поділу праці та формування виробничої і науково-технічної кооперації;

- макроекономічна стабільність розвинених держав;
- транснаціоналізація економічних процесів, що базується на інтенсивній інвестиційній діяльності;
- розвиток міжнародних корпорацій та інших інтеграційних угрупувань, які забезпечують вільний перелив капіталу [1];

Згідно статистики за останні 10 років розмір іноземних інвестиції в національні підприємства збільшувався до 2014 року але через скрутне становище країни рівень знизився. Проте вже в 2017 році Україна вийшла на рівень 2010 року. Як і раніше основною країною надходження інвестицій залишається Кіпр. Така статистика вказує на те, що операції не носять характеру збільшення технологічного рівня підприємства а подекуди мають спекулятивний настрій та подекуди спробу уникнути сплату податків у майбутньому.

Статистика показує що міжнародні інвестори зацікавлені в інвестуванні та розвитку національної економіки.

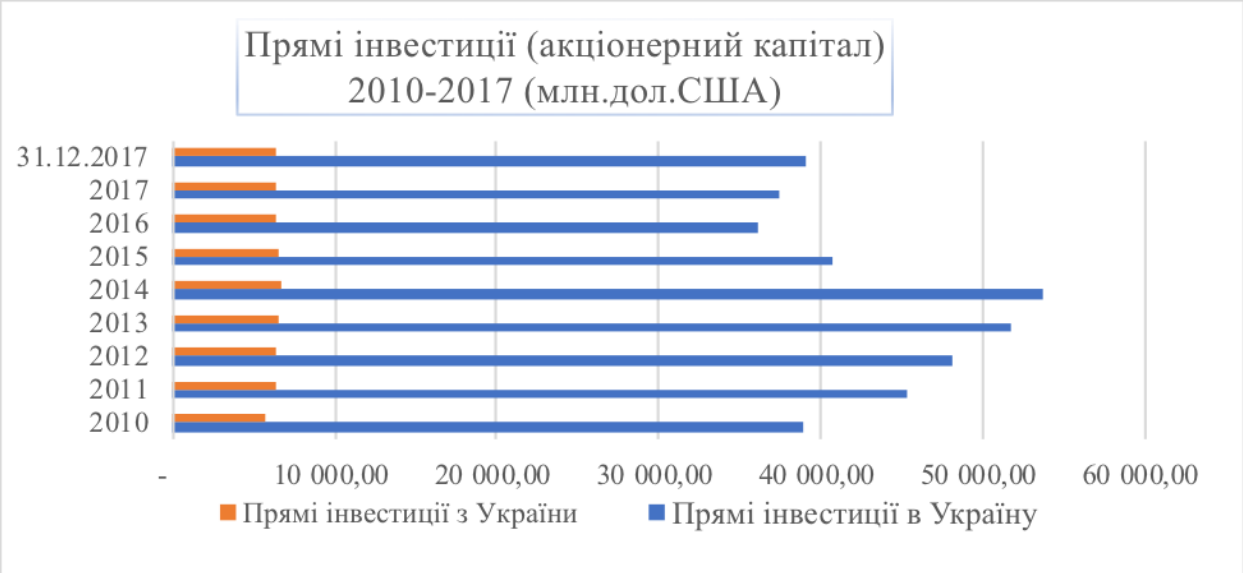

Рис.1. Прямі іноземні інвестиції в акціонерний капітал з 2010 по 2017 рік

Джерело: [2]

Статистика показує що міжнародні інвестори зацікавлені в інвестуванні та розвитку національної економіки.

Основним документом, що регулює правовідносини у сфері іноземного інвестування, є Закон України «Про режим іноземного інвестування». Згідно нього: іноземні інвестори - суб'єкти, які провадять інвестиційну діяльність на території України, а саме:

- юридичні особи, створені відповідно до законодавства іншого, ніж законодавство України;
- фізичні особи - іноземці, які не мають постійного місця проживання на території України і не обмежені у дієздатності;
- іноземні держави, міжнародні урядові та неурядові організації;
- інші іноземні суб'єкти інвестиційної діяльності, які визнаються такими відповідно до законодавства України;

Іноземні інвестиції - цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту;

Підприємство з іноземними інвестиціями - підприємство (організація) будь-якої організаційно-правової форми, створене відповідно до законодавства України, іноземна інвестиція в статутному капіталі якого, за його наявності, становить не менше 10 відсотків [3].

Законом визначено такі основні форми іноземного інвестування:

- часткової участі у підприємствах, що створюються спільно з українськими юридичними і фізичними особами, або придбання частки діючих підприємств;
- створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам;
- придбання не забороненого законами України нерухомого чи рухомого майна, шляхом прямого одержання майна та майнових комплексів або у вигляді акцій, облігацій та інших цінних паперів;
- в інших формах, які не заборонені законами України [3].

Таке визначення не є чіткім тому інвестиції можна класифікувати як:

- Фінансові (придбання корпоративних прав, цінних паперів, формування статутного капіталу);
- Капітальні (придбання основних засобів які підлягають амортизації);
- Реінвестиційні (здійснення капітальних або фінансових інвестицій за рахунок доходу (прибутку), отриманого від інвестиційних операцій).

Надходження іноземних інвестицій в грошовій формі потрібно здійснюватися в гривні або в іноземній валюті яка повинна бути конвертована в національну валюту в 180 денний строк [5].

Формування статутного капіталу і заборгованості учасників перед господарським товариством відображається записом за дебетом рахунка 46 «Неоплачений капітал» та кредитом рахунка 40 «Статутний капітал» за кожним учасником товариства виходячи з курсу НБУ на дату підписання установчих документів.

Метод участі в капіталі – метод обліку інвестицій, згідно з яким балансова вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування [7].

На підставі первинних документів, які засвідчують внесення інвестицій іноземними інвесторами (платіжних доручень про перерахування валюти; товарно-транспортних накладних на передачу майна; актів про виконані роботи і надані послуги; актів про передачу нематеріальних активів), відображають їхню вартість з урахуванням достовірності оцінки з використанням цін міжнародних ринків, експертні оцінки.

Щодо відображення в бухгалтерському обліку внесків до статутного капіталу, то необхідно врахувати таке:

- облік статутного капіталу починається з дати державної реєстрації підприємства;
- статутний капітал підприємства з іноземними інвестиціями формується за курсом, зафіксованим у засновницькому установчому договорі;
- розмір статутного капіталу підлягає оцінці в грошовій одиниці України за курсом НБУ на дату здійснення операцій і не підлягає подальшому перерахунку у зв'язку зі зміною курсу іноземних валют;
- датою виникнення заборгованості іноземних інвесторів є дата підписання засновницького (установчого) договору [8].

Заборгованість учасників щодо внесення до статутного капіталу коштів є монетарною статтею. Тому на дату погашення та на кожну дату балансу вона підлягає перерахунку у гривні за курсом НБУ на таку дату. При цьому у зв'язку зі зміною курсу валюти в обліку підприємства виникає неопераційна курсова різниця, адже така операція пов'язана з формуванням статутного капіталу і належить до інвестиційної діяльності. Додатна курсова різниця відображається за кредитом рахунка 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці» у кореспонденції з рахунком 46, а від'ємна — за дебетом рахунка 974 «Втрати від неопераційних курсових різниць» і кредитом рахунка 46 [6].

Суб'єктам господарської діяльності необхідно визначити балансову вартість іноземної валюти, яка залежно від мети використання (продаж на міжбанківській валютній біржі, оплата іноземному постачальнику чи погашення будь-якої іншої заборгованості) братиме участь у формуванні валових витрат підприємства.

Проаналізувавши ст. 140 Податкового Кодексу України можна дійти висновку що саме доходи та витрати від участі в капіталі не враховуються для цілей справляння податку на прибуток. Однак існують варіанти коли платник податку, у якого річний дохід від будь-якої діяльності за останній

річний звітний (податковий) період не перевищує двадцяти мільйонів гривень, може не застосовувати коригування фінансового результату до оподаткування на усі різниці по розділу III Кодексу, зокрема, які пов'язані з обліком фінансових інвестицій, що обліковуються за методом участі у капіталі [9].

Слід зауважити що з жовтня 2016 року вже не потрібно реєструвати в місцевому органі державної влади факт отримання та перереєстрації іноземних інвестицій[4]. Це полегшить та пришвидшить отримання міжнародних інвестицій.

Ст. 52 Закону України «Про господарські товариства» зазначено, що кожен з учасників до моменту реєстрації товариства зобов'язаний внести до статутного капіталу до закінчення першого року з дня реєстрації підприємства вказаного в установчих документах вкладу [10]. Підприємство як суб'єкт господарювання існує лише після його державної реєстрації, тому всі господарські операції (у т.ч. і визначення балансової вартості валюти) слід розраховувати і відображати після отримання свідоцтва про державну реєстрацію такого підприємства. Тому, на нашу думку, балансову вартість іноземної валюти потрібно розраховувати на дату події, що сталася пізніше, — дату зарахування коштів на рахунок товариства або дату його державної реєстрації.

Якщо іноземні інвестиції надійшли до підприємства в формі готівки за допомогою перетину кордону, то потрібно заплатити додатково митний збір.

Висновки. Основною проблемою отримання іноземних фінансовими інвестицій українськими підприємствами в розрізі бухгалтерського обліку залишаються належне визначення інвестором суму інвестиції, виходячи із перерахунку частки інвестора в іноземній валюті в національну грошову одиницю. Не стійкий курс валюти може призвести до утворення великої курсової різниці що призведе до зменшення прибутку підприємства. Тому

для поліпшення привабливості інвестування пропонується збільшити термін конвертації з до 360 днів.

Література

1. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні) [підручник] / За ред. В.О. Онищенка / В. О. Онищенко, А. Ю. Бережна, Л. О. Птащенко, І. Б. Чичкало-Кондрацька – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 600 с.
2. Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua
3. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 № 93/96-ВР. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр?info=1
4. Постанова Кабінету міністрів України «Про визнання такою, що втратила чинність, постанови Кабінету Міністрів України від 6 березня 2013 р. № 139» від 27 вересня 2016 р. № 661. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/661-2016-п
5. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.1994 № 185/94-ВР. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/185/94-вр
6. Журнал «Дебет-Кредит» № 40 від 06.10.2008. – Режим доступу: https://dtkt.com.ua/show/1nid0384.html
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 26.04.2000 № 91
8. Облік зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб./ М. Р. Лучко, Н. Г. Мельник, С. В. Сисюк. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 365 с.

9. Лист ДФС від 15.11.2016 № 24548/6/99-99-15-02-02-15. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/print-70397.html
10. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 , №1576-XII